



Nationale Herdenking 15 augustus 2025

Voorwoord Thom de Graaf



Precies 80 jaar geleden, 15 augustus 1945, capituleerde Japan en kwam er in het Verre Oosten een einde aan de Tweede Wereldoorlog, al vond de officiële overgave pas een paar weken later plaats. De Japanse bezetting van het toenmalige Nederlands-Indië, nu Indonesië, liep daarmee ook ten einde. In Europa was het al meer dan drie maanden vrede, maar in die drie maanden vielen er in dat andere deel van het Koninkrijk der Nederlanden nog vele doden.

Eind 1941, na de aanval op Pearl Harbor, raakte het koloniale Nederland in oorlog met het militaristische en nationalistische Japanse keizerrijk. Een ongelijke strijd die resulteerde in een wrede bezetting van Nederlands-Indië. Militairen - beroeps-

en reservisten - werden weggevoerd in krijgsgevangenschap. Zij moesten vaak, als ze al het transport op ‘hellships’ of tijdens ‘dodenmarsen’ overleefden, onder erbarmelijke omstandigheden dwangarbeid verrichten. Europees-Nederlandse burgers en deels ook Indische Nederlanders werden gescheiden van andere bevolkingsgroepen en verdwenen achter de bamboe hekken van interneringskampen, vrouwen en kinderen apart van mannen en later ook van jongens die in eigen kampen terechtkwamen. Velen hebben die kampen niet overleefd door de wrede, vaak sadistische behandeling, ziektes zoals dysenterie, malaria en beriberi, gebrek aan medicijnen en ondervoeding. Wie het wel overleefde, was aan het einde van de

oorlog uitgemergeld, uitgeput en zwaar getraumatiseerd. Andere Indische Nederlanders bleven de kampen bespaard, maar ook voor hen was de Japanse bezetting buitengewoon zwaar. In de meeste gevallen betrof het vrouwen van wie de mannen wel naar de kampen waren afgevoerd. Zonder inkomsten moesten deze vrouwen met hun kinderen zien te overleven en waren ze overgeleverd aan de grillen van het Japanse leger. Overige bevolkingsgroepen, zoals Molukkers en Chinezen, leden eveneens onder het Japans bewind, mede omdat zij verbonden waren met het Nederlands koloniale bestuur. Wij kunnen terugkijkend aan die koloniale context niet voorbijgaan; de oorlogsjaren vormden immers ook de opmaat naar

de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd nadien. Hoewel veel Indonesiërs het einde van dat koloniale bestuur niet betreurden, hebben ook zij de gevolgen van de Japanse bezetting te verduren gekregen. Duizenden jonge Indonesiërs (romusha’s) lieten het leven bij onmenselijke dwangarbeid; honderdduizenden stierven door opzettelijk veroorzaakte hongersnoden.

De Nationale Herdenking 15 augustus 1945 eert alle slachtoffers van de oorlog in en om toenmalig Nederlands-Indië. Zij die stierven, maar ook zij die het ternauwernood en getraumatiseerd overleefden. Meerderen van hen, toen jonge kinderen, eren óns door er vandaag op het veld bij het Indisch Monument

bij te zijn. Wij zijn ook zeer vereerd dat Zijne Majesteit de Koning de Nationale Herdenking bijwoont en ons toe zal spreken. Dit onderstreept het belang van het herdenken van het einde van de Tweede Wereldoorlog tachtig jaar geleden en van alle toen gevallen slachtoffers. Oorlog is helaas geen voltooid verleden tijd in deze onzekere wereld vol geweld en agressie. Als wij herdenken, benadrukken wij daarom ook de noodzaak om de fundamentele waarden van vrede, vrijheid, recht en medemenselijkheid te verdedigen. Altijd en overal in de wereld.

Thom de Graaf
Voorzitter Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945

Programma | Indisch Monument



- Intreden van het vaandel van het Eskader van de Koninklijke Marine
- Aankomst Zijne Majesteit de Koning, minister-president, voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer, commissaris van de Koning en burgemeester van Den Haag (start live-registratie NOS)
- Uitvoering van de parademars *De Jonge Prins van Friesland* door het Orkest Koninklijke Luchtmacht en eerbewijs vaandelwacht
- Welkomstwoord door Thom de Graaf
- Luiden Indische klok | Introductieprogramma met het lied *Beta Berlayar Jauh* door Zoë Tauran en het Orkest Koninklijke Luchtmacht | Testimonials van Janny Liem-Tan, Jordan Bramsen en Eltjo Ockeloen
- Toespraak door Koning Willem-Alexander
- *Indisch Onze Vader* door Jordan Roy
- Kranslegging door de Koning
- Luiden van de Indische klok | Taptoe | 1 minuut stilte | Eerste en zesde couplet *Wilhelmus*
- Melati-kranslegging door drie generaties van de Indische en Molukse gemeenschap
- Kranslegging voor alle burgerslachtoffers en militaire slachtoffers
- Voordracht *Er leven haast geen mensen meer* door Jamaï Loman
- Kranslegging door de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal
- Kranslegging door de minister-president en de staatssecretaris van VWS
- Kranslegging door de ambassadeur van Indonesië
- *The Captives' Hymn* door het Orkest Koninklijke Luchtmacht
- Kransleggingen door autoriteiten
- Voordracht door VCL-leerling Noortje Garvelink
- Kransleggingen door autoriteiten
- Slotlied *Sepanjaan Jalan Kenangan* door Jamaï Loman
- Flypast door PBT-5A Catalina
- De Koning opent het defilé

Programma | Indisch Monument

Thom de Graaf | De ouders van Thom de Graaf verbleven van 1937 tot 1946 in Nederlands-Indië. De oorlogstijd heeft het ouderlijk gezin De Graaf in sterke mate beïnvloed.

Angelique Jansen | De voice-over tijdens de plechtigheid is van Angelique Jansen, die dit jaar voor de 41ste keer haar medewerking aan de herdenking verleent.

Janny Liem-Tan | De Chinese naam van



Janny Liem-Tan (1925) luidt Tan Yan Nio. Ze werd geboren in Bandoeng en maakte de oorlog als buitenkamper mee. Zij was 17 jaar oud toen de oorlog uitbrak. Ze herinnert zich nog hoe zijzelf en de andere meisjes zich moesten verstoppen als de Japanners eraan kwamen. In 1966 moest ze afscheid nemen van haar geboorteland en kwam ze met haar gezin naar Nederland. Tijdens de herdenking zal mevrouw Liem-Tan een testimonial uitspreken.



Jordan Bramsen | Jordan Bramsen (2002) is docent Engels op een middelbare school. Ze maakt deel uit van Jong1508 sinds januari 2025. Jordan is Indisch van moederskant. Haar Indische oma kwam in 1957 naar Nederland en haar Molukse opa in 1958. Tijdens de herdenking zal Jordan een testimonial uitspreken.

Eltjo Ockeloen | Eltjo Ockeloen (2000) is student Architectuur aan de TU Delft en is via zijn studentenvereniging als vrijwilliger



bij de herdenking betrokken. Het Haagsch Studenten Schutters Korps (HSSK) ‘Pro Libertate’ is opgericht om studenten in contact te brengen met de wereld van de krijgsmacht. Door zijn deelname aan Jong1508 raakte hij geïnspireerd om zelf onderzoek te doen naar zijn familiegeschiedenis. Die geschiedenis voert terug tot de Belanda Hitam, Afrikaanse mannen die in de negentiende eeuw door de Nederlanders werden geworven om in het KNIL te dienen. Tijdens de herdenking zal Eltjo een testimonial uitspreken.

Zoë Tauran | Zoë Tauran (1997) is een zangeres met Molukse en Nederlandse roots. Ze komt uit een groot gezin, waar iedereen altijd met open armen wordt ontvangen en waar altijd muziek klinkt.



Haar ooms speelden samen in een band, waardoor Zoë het muzikantenleven met de paplepel ingegoten kreeg. Haar muziek kenmerkt zich door haar krachtige, soulvolle stem. Eerder dit jaar was ze Ambassadeur van de Vrijheid op 5 mei. Tijdens de herdenking zal ze het nummer *Betah Berlayar Jauh* zingen.

Jordan Roy | Jordan Roy (1989) is zanger en vocal coach. Zijn Indische opa van vaderskant werd tijdens de oorlog



geïnterneerd in een Japans kamp. In 1958 kwamen zijn grootouders met het gezin naar Nederland. Jordan komt uit een muzikaal gezin. Zijn vader speelde gitaar, zijn moeder zong, zijn oudste broer leerde drummen en zijn jongste broertje gitaar. Zijn ouders namen hem elke zondag mee naar de kerk, waar zijn liefde voor meerstemmige muziek, harmonieën en black gospel ontstond. Tijdens de Nationale Herdenking zal Jordan het *Indisch Onze Vader* vertolken.

Programma | Indisch Monument



Noortje Garvelink | Elk jaar houdt een leerling van het VCL, de school uit Den Haag die het monument heeft geadopteerd, een toespraak. Dit jaar is dat Noortje Garvelink (2008). Noortje vertelt het verhaal van haar grootmoeder Marijke Garvelink-Drost, die 5 jaar oud was toen de oorlog uitbrak en ze samen met haar moeder en zussen werd geïnterneerd in kamp Tjideng. De oma van Noortje zou haar vader niet meer terugzien. Nadat hij van het gezin werd gescheiden, werd hij als krijgsgevangene tewerkgesteld aan de Pakanbaroe Spoorweg op Sumatra. Daar overleed hij op 9 augustus 1944. Na de oorlog werd hij begraven op Ereveld Leuwigajah op Java.

Jamai | Jamai Loman (1986) is zanger, musicalacteur en tv-presentator.

Hij is de zoon van een Indische moeder en een Nederlandse vader en groeide op in een gezin met twee oudere zussen. Zijn oma werd in Batavia geboren en kwam in 1958 met de boot naar Nederland. Ze vertelde altijd graag verhalen over Indië en hoe het leven daar was.

Tijdens de herdenking zal Jamai een bewerkte versie van het gedicht *Er leven haast geen mensen meer* van Wim Kan



voordragen en als slotlied het nummer *Sepanjan Jalan Kenangan* zingen.



Vaandelwacht het Eskader van de Koninklijke Marine | Tijdens de oorlog zetten eenheden van de marine de strijd tegen Duitsland en Japan voort in geallieerd verband. Nederlandse eenheden werden gecoördineerd vanuit Londen en Australië. Wereldwijd werden Nederlandse eenheden ingezet voor troepentransport, konvooien en acties op vijandelijke doelen. Vooral bij de verdediging van Nederlands-Indië werden zware verliezen geleden. Na de Slag in de Javazee in februari 1942

Programma | Indisch Monument

was een grote rol van de marine niet meer mogelijk. Individueel bleven schepen, zoals de kruiser Tromp, in het Verre Oosten successen boeken. Het Eskader van de Koninklijke Marine kreeg het vaandel uitgereikt op 26 april 2002.

De opschriften zijn: Krijgsverrichtingen 's Lands Vloot 1597-1795 | Krijgsverrichtingen 's Lands Vloot 1816-1870 | Nederlands-Indië 1817-1927 | Tweede Wereldoorlog 1940-1945.

Orkest Koninklijke Luchtmacht | De ceremonie wordt dit jaar muzikaal begeleid door het Orkest Koninklijke Luchtmacht onder leiding van majoor Jasper Staps. Het taptoesignaal wordt gespeeld door sergeant Roel van der Sande.

Scout en zeekadet bij de vlag | Dirk Serlie (2002) van Scouting Nederland en Dave Logmans (2003) van het Zeekadetkorps Rotterdam zullen de vlag hijsen.



Scouting Nederland | Een groot aantal van de 11.000 scouts in Nederlands-Indië werd getroffen door oorlogsgeweld en internering in krijgsgevangen- en burgerkampen. Scouting werd door de bezetter verboden, maar onder meer in de kampen gingen scoutingactiviteiten illegaal door.

Net als in Nederland raakten in Nederlands-Indië scouts actief betrokken bij het verzet en de hulpverlening. Sinds 2018 verzamelt Scouting Nederland (115.000 leden) verhalen over scouts in de oorlog, als eerbetoon en als inspiratiebron om de jeugd van nu stil te laten staan bij belangrijke thema's als vrijheid, democratie en identiteit.

Zeekadetkorps Rotterdam | Op 18 februari 1959 werd het Zeekadetkorps Rotterdam opgericht. De zeekadetten (jongens en meisjes vanaf 9 tot 24 jaar) komen elke zaterdag bijeen op het eigen korpsschip Ms Betelgeuze en leren hier diverse nautische vaardigheden. De belangrijkste lessen die zij meekrijgen gaan over kameraadschap en discipline.



Kransleggers | Indisch Monument

Krans 1 | De eerste krans wordt gelegd door Zijne Majesteit de Koning. Elke 5 jaar woont Koning Willem-Alexander de Nationale Herdenking op 15 augustus bij en legt hij een krans bij het Indisch Monument. Dit jaar zal hij voor de eerste keer een toespraak houden.

Krans 2 Driegeratiekrans | De driegeratiekrans is dit jaar opnieuw de Melati-krans. Deze speciale krans is gemaakt uit honderden handgemaakte Melati's door evenzoveel betrokkenen uit de gemeenschap. Femke Groustra-de Kat (1925) werd in Batavia geboren. Ze was 17 toen de oorlog uitbrak en werd geïnterneerd in kamp Tjideng. Bij de onthulling van het Indisch Monument in 1988 stond ze bij de vlag namens de geïnterneerden in de

Japanse vrouwen- en jongenskampen. Mevrouw Groustra-de Kat liet haar levensverhaal voor de familie optekenen in een boek. Met haar dochter Marjolijn en kleindochter Josje zal ze de driegeratiekrans leggen. Dit jaar worden er ook Melati-kransen gelegd bij de herdenking in Nijmegen, op ereveld Loenen en Menteng Pulo in Indonesië.

Krans 3 | Wordt gelegd voor alle burgerslachtoffers en militaire slachtoffers.



Burgerslachtoffers | Anneke van Voorden-Boelhauer (1932) werd geboren in Magelang. Ze was 10 jaar oud toen de oorlog uitbrak en ze met haar moeder, twee oudere zussen en jongere broertje naar kamp Ambarawa werd gebracht. Later organiseerde ze in Nederland jarenlang in onder meer Leerdam en op Bronbeek de Magelang-reünie, waar ooit meer dan 500 mensen bijeenkwamen. Mevrouw Van Voorden-Boelhauer zal samen met Roy Meelhuysen de krans



voor de burgerslachtoffers en militaire slachtoffers leggen.

Militaire slachtoffers en verzetsstrijders | De vader van Roy Meelhuysen diende in het KNIL. Tijdens de oorlog werd hij door de Japanners krijgsgevangen gemaakt. Later vocht hij mee tijdens de politieke acties. Roy Meelhuysen (1949) werd in Indonesië geboren en was 11 jaar toen hij naar Nederland kwam. Zelf diende hij als officier bij de Koninklijke Landmacht.



Over de oorlog heeft hij nooit met zijn vader kunnen praten, omdat die dat niet toeliet. Na diens plotselinge overlijden als gevolg van een verkeersongeval ging de heer Meelhuysen zelf op onderzoek uit en werd hij initiatiefnemer en voorzitter van de Stichting Indisch en Moluks gedenkteken Eindhoven.

Krans 4 | De vierde krans wordt gelegd namens de Staten-Generaal door de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

Krans 5 | De vijfde krans wordt namens de Raad van ministers van het Koninkrijk der Nederlanden gelegd door de minister-president en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Krans 6 | De zesde krans wordt gelegd door de heer Mayerfas, ambassadeur van de Republiek Indonesië.

Krans 7 t/m 10 | Namens de regeringen van Australië, Nieuw-Zeeland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika.

Krans 11 | Namens de gehele Krijgsmacht door de Commandant der Strijdkrachten en de Operationeel Commandanten.

Krans 12 t/m 14 | Deze kransen worden gelegd namens de provincie Zuid-Holland, de gemeente Den Haag, de Oorlogsgravenstichting, het Vrijzinnig-Christelijk Lyceum (VCL), de Nationale Herdenking 15 augustus 1945 en Jong1508.

Liedteksten en gedichten | Indisch Monument

Er leven haast geen mensen meer (naar Wim Kan)

Gedicht door Jamai Loman

Er leven niet veel mensen meer
die het hebben meegemaakt
Geen mensen meer die zagen
hoe hun naasten werden afgemaakt
Die van de honger en de slaag
nog kunnen spreken hier vandaag
Bij wie die beelden hen nog iedere nacht
bezoeken, komen kwellen
Er leven niet veel mensen meer
die het nog na kunnen vertellen

De binnenkampers, buitenkampers
en ook de veteraan
Die verder moesten, werken moesten,
aan een nieuw en koud bestaan

Vaak begroeven ze hun pijn
Ver van hoe het eens zou zijn
Het leed dat hen een leven lang
toch is blijven vergezellen
Er leven niet veel mensen meer
die het nog na kunnen vertellen

En nu die generatie moe en oud
het aardse leven los gaat laten
Nu pas zijn we toch ten slotte
echt met elkaar gaan praten
En toen het eindelijk ging stromen
bleven de verhalen komen
Het waren onze kinderen,
vaak, die vragen gingen stellen
Er leven haast geen mensen meer
die het nog na kunnen vertellen

Dus vertel ons alsjeblieft,
ook al zijn er haast geen woorden

Vertel ons van het leven daar
voordat ze kwamen moorden
Vertel ons van familie en van liefde
...ook van leed

En ten slotte van dat monster, toen, daar
dat ‘de oorlog’ heet
Van de doden
En de honger
En de angsten

En de zieken
En de cellen
Dan zullen wij
Ja dat beloven we

Het verhaal blijven vertellen

Indisch Onze Vader

Jordan Roy

Onze Vader die in de hemel zijt
Geheiligd word’ Uw Naam
Onze Vader die in de hemel zijt
laat komen uw Rijk

Uw wil geschiede op aard’
als in de hemel
Geef ons heden ons dagelijks brood
En vergeef ons onze schulden

Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren
En leid ons niet in bekoring
Maar verlos ons van het kwade
Amen

Wilhelmus

1e en 6e couplet

Wilhelmus van Nassouwe
ben ik van Duitsen bloed
Den vaderland getrouwe
blijf ik tot in den dood
Een Prinse van Oranje
ben ik vrij onverveerd
Den Koning van Hispanje
heb ik altijd geëerd

Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God mijn Heer,
op U zo wil ik bouwen,
Verlaat mij nimmermeer.
Dat ik doch vroom mag blijven,
uw dienaar t’aller stond,
de tirannie verdrijven
die mij mijn hart doorwondt.

Sepanjang jalan Kenangan

Jamai Loman

Sengaja aku datang ke kotamu
Lama nian tidak bertemu
Ingin diriku mengulang kembali
Berjalan-jalan bagai tahun lalu

Sepanjang jalan kenangan
Kita selalu bergandeng tangan
Sepanjang jalan kenangan
Kau peluk diriku mesra

Hujan yang rintik-rintik
Diawal bulan itu
Menambah nikmatnya malam syahdu

Flypast PBY-5A Catalina

Tijdens de herdenking zal een Catalina vliegboot overvliegen. Het meest voorkomende type is de PBY-5A amfibie-Catalina. Van dit type vliegboot waren er 25 bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in gebruik bij de Marine Luchtvaartdienst in Nederlands-Indië.

De Catalina vervulde meerdere taken. In Nederlands-Indië werd de Catalina door de Marine Luchtvaartdienst in de periode 1942-1957 ingezet als bommenwerper, voor verkennings- en konvooi-beschermingsvluchten, het redden van schipbreukelingen en als transporttoestel.

Twaalf Nederlandse Catalina's gingen in de strijd verloren, de overige konden uitwijken naar Australië of Ceylon.





Herdenk op 15 augustus

Draag de Melati | De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat vele duizenden mensen op 15 augustus dragen, maar inmiddels ook het hele jaar door.



Lokale herdenkingen | In steeds meer plaatsen door heel Nederland zijn er herdenkingen op 15 augustus. Op de website 15augustus1945.nl is een overzicht te zien van de lokale herdenkingen die bij ons bekend zijn.



Indische generatiefels | Met deze tafels brengt Jong1508 verschillende generaties samen, variërend van jong tot oud, met een link naar voormalig Nederlands-Indië, Indonesië en de Molukken, voor een gesprek over hun gedeelde verleden en toekomst. De eerste generatie krijgt de gelegenheid haar verhaal te vertellen. Voor de tweede generatie kunnen de gesprekken momenten van herkenning zijn en voor de derde en vierde generatie

een wegwijzer bij de zoektocht naar hun familiegeschiedenis.

Word ook donateur | De Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 wordt financieel gesteund door ruim 2.700 donateurs. De middelen worden ingezet voor de organisatie van een waardige jaarlijkse herdenking. Met een donatie kunt u ook onze Stichting steunen. Door onderstaande QR-code te scannen vindt u meer informatie.



Bestuur

Thom de Graaf

Voorzitter

Hélène Oppatja

Vicevoorzitter

Nanette van Beukering

Secretaris

Raymond Bruijnzeel

Penningmeester

Frank Marcus

Coördinator Indisch Monument

Tamara Peers

Programmering

Tenny Tenzer

Verjonging en verbreding

Commissie van Advies

Jet Bussemaker

Paul Doop

Hans Goedkoop

Frank van Sprang



Nationale Herdenking 15 augustus 1945



Op 15 augustus 1945 kwam er voor het Koninkrijk der Nederlanden officieel een einde aan de Tweede Wereldoorlog. Op deze dag herdenken we ieder jaar bij het Indisch Monument in Den Haag alle slachtoffers van de oorlog tegen Japan en de Japanse bezetting van voormalig Nederlands-Indië.

15 augustus 1945 is een kantelpunt in de Nederlandse geschiedenis. Het oorlogsgeweld en de grootschalige ontheemding hebben een enorme impact gehad op Nederland. De oorlog in Azië werkt door tot op de dag van vandaag bij vele mensen, families en onze samenleving als geheel.

In Nederland wonen inmiddels ruim twee miljoen mensen met wortels in voormalig Nederlands-Indië. Met allen een eigen (oorlogs-)verhaal. Een brede mix van Nederlanders met onder meer een Indische, Molukse, Papoea, Chinese of Indonesische achtergrond.

Met dank aan

De Nationale Herdenking zou zonder vrijwilligers niet mogelijk zijn. Naast de inzet van vele individuele vrijwilligers, dragen ook het Zeekadetkorps Rotterdam, Scouting Nederland en het VCL belangrijk bij aan de totstandkoming van de herdenking. De herdenking wordt ondersteund door personeel van de Koninklijke Marine, de Koninklijke Luchtmacht en door HSSK ‘Pro Libertate’.

De Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 wordt gesteund door meer dan 60 aangesloten organisaties. Dit aantal blijft ieder jaar toenemen. De Stichting werkt samen met het Nationaal Comité 4 en 5 mei, het ministerie van Defensie en Museum Sophiahof. De Nationale Herdenking op 15 augustus wordt financieel mede mogelijk gemaakt door subsidies van het ministerie van VWS, het Karel Doorman Fonds, het Vfonds, Dunea en bijdragen van vele donateurs.

Fotografie | Ilvy Njiokiktjien, Chris Lans, Levin den Boer/ANP, Marco De Swart, Peter Blom (stills uit video's), ministerie van Defensie, John Henry, Mark van Velsen, Robin Cox en John Dibbs.

Redactie en opmaak | Ricci Scheldwacht en Margie Burger

Voor meer informatie zie 15augustus1945.nl en indischmonument.nl of bel 070 - 200 2505 (maandag, woensdag en vrijdag van 10.00-13.00 uur)



